

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 15 päivänä helmikuuta 1990 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 255/1989 vp.

Tässä yhteydessä valiokunta on päättänyt ottaa myös käsiteltäväksi eduskunnan 27 päivänä helmikuuta 1990 valiokuntaan lähettämän ed. Kietäväisen ym. lakialoitteen n:o 7 laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina toimituspäällikkö Marjatta Kaján sisäasiainministeriöstä, lakimies Alf Henriksson Suomen Kaupunkiliitosta, osastopäällikkö Pekka Nurmi Suomen Kunnallisliitosta ja lakimies Astrid Thors Finlands svenska kommunförbundista.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kuntajaosta annettua lakia muutettavaksi niin, että päätösvalta valtuutettujen lukumäärästä siirretään valtioneuvostolta sisäasiainministeriölle ja että päätösvalta lakkaavan kunnan viranhaltijoiden ja työntekijöiden siirtämisestä, lakkaavan kunnan yhteisöjen ja säätiöiden kotipaikan määrittämisestä sekä kunnallishallinnon palvelujen järjestämisestä koskevan suunnitelman hyväksymisestä siirretään valtioneuvostolta lääninhallitukselle. Päätösvalta kunnan nimen muuttamisesta ehdotetaan siirrettäväksi valtioneuvostolta kunnanvaltuustolle ja uuden kunnan nimen määrittämisestä niiden kuntien valtuustoille, joiden alueesta kunta muodostetaan.

Lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan heti sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Helsingissä 19 päivänä huhtikuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kokko, jäsenet R. Aho, Dromberg, Joenpalo,

Lakialoite

Lakialoitteessa n:o 7 todetaan, että kunnallisen jaotuksen muuttaminen merkitsee tämän päivän yhteiskunnassa niin voimakasta kuntalaisia koskettavaan asiaan puuttumista, että kuntalaisten suoraa vaikutusmahdollisuutta on tarpeen lisätä. Aloitteessa ehdotetaan, että kyseessä olevan kunnan kuntajaotusta ei saa muuttaa, ellei kansanäänestyksessä äänestäneiden kuntalaisten enemmistö ole äänestänyt kuntajaotuksen muuttamisen hyväksymisen puolesta. Kuntalaisten enemmistön mielipide olisi kuntajaotuksesta päättävää valtion viranomaista sitova eikä päätöstä voitaisi tehdä ennen kansanäänestyksen toimeenpanoa.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä sellaisenaan. Lisäksi valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin kuntajaon kehittämiseksi.

Koska valiokunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen esityksen pohjalta, lakialoitteeseen sisältyvä lakiehdotus ehdotetaan hylättäväksi.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 7 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Kalima, Pulliainen, Rajamäki, Turunen, Urpilainen, Valli ja Varpasuo sekä varajäsen Taina.

Vastalause

Voimassa olevan lain mukaan kuntajaon muuttamisen tarvetta ja mahdollisuuksia harkittaessa on otettava huomioon muun muassa asianomaisten valtuustojen kanta ja niiden alueiden asukkaiden mielipiteet, joita kuntajaon muutos koskisi. Mikäli sen kunnan valtuusto, jota kuntajaon muutos koskisi, vastustaa muutosta, muutos saadaan määrätä toimeenpantavaksi vain, jos yleinen etu sitä edellyttää.

Kansanvaltaa tulee lisätä antamalla kuntalaisille mahdollisuus suoraan vaikuttaa heidän asemaansa olennaisesti vaikuttavassa kysymyksessä. Kunnanvaltuuston kanta kuntajaotuksen muuttamisen osalta ei aina vastaa kuntalaisten

enemmistön kantaa. Kansalaisten mielipiteet saadaan luotettavasti selville järjestämällä asiasta kansanäänestys. Äänestys ei olisi neuvoa-antava, vaan se sitoisi valtion viranomaisia. Päätöstä kuntajaotuksen muuttamiseksi ei saa tehdä, ellei enemmistö äänestäneistä ole sitä kannattanut.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin hallituksen esityksen ja lakialoitteen n:o 7 pohjalta näin kuuluvana:

Laki

kuntajaosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kuntajaosta 21 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (73/77) 8 b:n 1 momentti, 8 c §:n 1 ja 2 momentti, 15 a §, 16 §:n 2 ja 3 momentti, 41 §:n 2 ja 3 momentti, 46 § ja 47 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 b §:n 1 momentti, 8 c §:n 1 ja 2 momentti ja 15 a § 17 päivänä kesäkuuta 1988 annetussa laissa (559/88) ja

lisätään lain 3 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin uusi 3 a §, seuraavasti:

3 §

Erityiset edellytykset

Kuntajaon muuttamisesta on lisäksi toimitettava kansanäänestys siinä kunnassa, jota kuntajaon muutos koskisi. Kuntajaon muutos saadaan määrätä toimeenpantavaksi vain, jos äänestyksessä annetuista äänistä yli puolet on annettu kuntajaon muuttamisen puolesta. (Uusi 2 momentti)

3 a § (uusi)

Kansanäänestyksen toimittamisesta

Kunnanvaltuuston tehtävänä on päättää 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun kansanäänestyksen toimittamisen ajankohdasta ja vaalien järjestelyistä kuntajaotuksen muuttamista kos-

kevan asian ollessa tässä laissa säädetyllä tavalla vireillä. Äänioikeudesta tarkoitettussa kansanäänestyksessä on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnallisvaaleista on säädetty.

Menettelystä kunnallisvaalien yhteydessä toimitettavassa kansanäänestyksessä on myös soveltuvin osin voimassa, mitä kunnallisvaaleista on säädetty.

Kunnallisvaaleista erillisenä toimitettavassa kansanäänestyksessä voidaan edellisessä momentissa lausutusta poiketen järjestää äänestys myös postitse.

8 b, 8 c, 15 a, 16, 41, 46 ja 47 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 19 päivänä huhtikuuta 1990

Heikki Kokko

Erkki Pulliainen

Raila Aho